

signaali

Viestintäviraston asiakaslehti 4/2008

**OSAATKO
OPETTAA**
medialukutaitoa?

SATAMEGAINEN
yleispalvelu

**IPv6: väljyyttä
OSOITEAVARUUTEEN**

**Huolellisuus
TURVAA TIEDON**

Suojaa ja

SUOJA

Ihmisen toiminta on edelleen yritysten suurin tietoturvariski. Kodeissa ja kouluissa tarvitaan jatkuvaa valistusta fiksusta netin käytöstä.

Teksti: Hanna Myllys **Kuvat:** Marja Helander ja Antti Kurola

Tietoturvapäivää vietetään seuraavan kerran 10. helmikuuta 2009, jolloin kohderyhmänä ovat erityisesti vanhemmat, koululaiset ja pk-yritykset.

Tietoturvapäivällä on myös kansainvälinen aspekti: yhdessä Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Pelastakaa Lapset ry:n kanssa toimijat muodostavat Euroopan unionin rahoittaman FiAS-hankkeen, joka kuuluu yhteiseurooppalaiseen Insafe-verkostoon. Insafe kokoaa eurooppalaiset netin käytön hankkeet yhteen, järjestää aiheesta kansainvälisiä koulutuspäiviä ja seminaareja sekä laatii viestintämateriaalia yhteistyössä kansallisten toimijoiden kanssa.

”Katsotaan, ettei kaduttaisi”

Rovaniemäläisen Napapiirin Kuljetus Oy:n toimitusjohtaja Juha Mustonen pitää tietoturva-asioita erittäin tärkeinä jo yritystoimintaa suunniteltaessa.

Napapiirin Kuljetus Oy harjoittaa maa-rakennusurakointia, kiviaineskauppaa, jätehuoltoa sekä poltto- ja voiteluainemyyntiä. Yhtiöllä on palveluksessaan noin 400 työntekijää alihankkijat mukaan lukien.

Yrityksellä on käytössä ISO-sertifioitu tietoturvallisuusjärjestelmä, jossa esimerkiksi vastuualueet on käyty yksityiskohtaisesti läpi.

- Suurimmat yritysten turvallisuusriskit muodostuvat edelleen ihmisten toiminnasta: liikesalaisuuksia voidaan kaapata, tai ne voivat päästä vuotamaan tahattomasti tai tahallisesti, Mustonen sanoo ja tähdentää, että myös tekniikkasa on parempi katsoa kuin katua.

Varmuuskopiointi viimeisen päälle

Napapiirin Kuljetus Oy:ssä on tiedostettu, että jos tekniikka pettää ja yrityksen toiminta seisahtuu pitkäksi aikaa, vakuutuksistakaan ei ole paljon apua. Sen tähden tärkeistä tiedostoista otetaan varmuuskopiot kahteen paikkaan joka yö ja pankin tallelokeroon viedään viikoittain varmistukset. Sähkökatkon varalta yritykseen on hankittu upslaitteet kriittisten toimintojen ylläpidon varmistamiseksi.

Mustonen kertoo, että yrityksen henkilöstöllä on käytössään kulunvalvontakoodit, joita se käyttää liikkeessaan yrityksen tiloissa. - Henkilökunta ei myöskään keskustele asiakasprojekteista vieraiden kuullen.

Palveluyrityksessä ulko-ovea ei lukita, mutta tietoturvasyistä vieraiden kulku on kontrolloitua. - Ulko-ovea käytettäessä kuuluu aina hälytysääni. Työntekijämme näkee työpisteestään ovelle ja huolehtii sisään tulleista vieraista, Mustonen kertoo.

Lukot ja salaiset sanat

Mustosen mukaan yrityksen henkilökunta lukitsee tietokoneensa aina työpisteestä poistuessaan. Mikäli materiaalia joudutaan viemään ulos talosta, käytetään vain muistisuojattuja muistitikkuja.

- Etätöitä tekevillä työntekijöillä on käytössään yhtiön omat kannettavat tietokoneet. Yritys huolehtii niiden palomuurien ja virustorjunnan ajantasaisuudesta, ja yhteydenotto palvelimeen tapahtuu erikseen suojattua linjaa pitkin.

Sähköpostissa Napapiirin Kuljetus Oy:n työntekijöillä on virustorjuntaoh-

Juha Mustosen luotsaamassa Napapiirin Kuljetus Oy:ssä on käytössä ISO-sertifioitu tietoturvallisuusjärjestelmä.

UDU

jelman lisäksi apunaan erikoisohjelma, joka analysoi ja tunnistaa mahdollisia haitallisia liitetiedostoja.

- Kaikkien tietokoneiden salasana vaihtuvat yrityksessä automaattisesti tietyin aikaväleihin. Työntekijät käyvät vain tunnettujen yritysten internetsivuilta ja käyttävät tunnettuja hakuohjelmia. Omia ohjelmia saati sitten verkosta imuroituja ohjelmia ei saa asentaa työkoneille, sillä niiden mukana voi tulla haitallista materiaalia, summaa Mustonen vielä yrityksen tietoturvakäytäntöjä.

”Ellet voi voittaa heitä, liity heihin”

Lohjalaisessa Erikssonin perheessä median käytössä esiin nousseita tietoturvaongelmia on käsitelty ennen kaikkea keskustelemalla. Perheen äiti Suvi on myös opetellut ”mesettämään”, kuten perheen nuoretkin.

Suvi Eriksson kertoo perheen tyttären ystävineen käyttävän kännykkää ja internetiä erityisesti sosiaalisten suhteiden

ylläpitoon: IRC-Galleriassa jutellaan ja kommentoidaan kuvia. Poika sen sijaan käyttää koneita yhteisölliseen pelaamiseen.

Eriksson haluaa pysyä selvillä lastensa mediakäyttäytymisestä. Puhelimissa on käytetty saldorajoja, ja tietokoneissa on joskus kokeiltu myös automaattisia käytönvalvontatoimintoja, jotka estävät pääsyn tiettyjä sanoja sisältäville sivuille. Tällä hetkellä tehokkaaksi menetelmäksi on osoittautunut Messengerin ja IRC-Gallerian käyttäminen itse.

- Pidän Messengerin auki töissä ollessani, jotta lapset voivat pitää yhteyttä minuun, kun heillä on kysyttävää. Samalla näen, miten pitkän ajan nuorisoviettä koneella. IRCissä näen puolestaan keskustelujen sisällönkin, Eriksson selvittää.

Hän kertoo lasten joskus protestoineen tätä järjestelyä vastaan, mutta heidän oli hyvä ymmärtää, että esimerkiksi IRC-Galleria ei ole suljettu salaseura: kaikki sivuille kirjoitettu materiaali on kenen tahansa käyttäjätunnukset hankkineen vieraan - aikuisenkin - nähtävissä.

Viestien suojaaminen **internetissä**

Viestintävirastossa valmistellaan tiivistä ja käytännönläheistä tietopakettia viestien ja viestinnän suojaamisesta verkossa. Paketti sisältää tietoa nettisurffailun sekä sähköpostiliikenteen käytön suojaamisesta sekä ohjeita turvalliseen pikaviestinten käyttöön. Kohteena ovat niin sanotut peruskäyttäjät sekä pienet yritykset.

Ohjeissa tähdennetään, että vaikka suomalaiset palveluntarjoajat huolehtivat tarkkaan käyttäjien tietoturvasta, suomalaiset palveluntarjoajat eivät voi taata ulkomailla sijaitsevien palveluiden - kuten Gmailin, Hotmailin tai MSN:n - luottamuksellisuutta.

Kaikkea viestintää ei siis tarvitse suojata ja salata, mutta jokaisen on hyvä tiedostaa uhat ja suojata viestinsä tarvittaessa. Jos ei ole varma, käytetäänkö esimerkiksi pikaviestinohjelmassa salausta, luottamuksellisia tietoja ei kannata lähettää.

Tietopaketti julkaistaan Viestintäviraston sivuilla Tietoturvapäivän yhteydessä 10.2.2009. Tietopakettia jaetaan myös teleyritysten asiakastiedotuksen yhteydessä.

Suvi Eriksson pysyy selvillä lastensa mediakäyttäytymisestä käyttämällä Messengeriä ja IRC-Galleriaa myös itse.

IRC-Galleria ei ole suljettu salaseura; kaikki sivuille kirjoitettu on kenen tahansa käyttäjä tunnukset hankkineen nähtävissä.

Voro vei tunnukset

Perheen kuopus, kuudesluokkalainen Sara joutui taannoin ikävällä tavalla tekemisiin tietoturvariskien kanssa, kun joku pääsi kirjautumaan internetin keskustelupalstalle hänen tunnuksillaan ja esitti häijyjä kommentteja toisista käyttäjistä.

- Vaihdoimme salasana välittömästi, kun saimme tästä tiedon, ja kirjoittelumahdollisuus loppui siihen, sanoo Eriksson. - Onneksi Saran kaverit eivät uskoneet hänen itsensä kirjoitelleen sellaista tekstiä.

- Saimme kuitenkin kaikki kouriintuntuvan opetuksen siitä, että internetissä voi tehdä toisen nimissä paljon pahaa. Nyt lapset varmistavat aina huolellisesti, että tunnukset ja salasana eivät jää vieraan koneen muistiin, Eriksson jatkaa.

Aikapommi?

Eriksson on tehnyt lapsille myös selväksi, että epämääräinen sivusto tai kutkuttavasti markkinoitu sähköpostiliite voi olla ansa. - Jos esimerkiksi liitetiedosto on englanninkielinen ja vieraan lähettämä, sitä ei avata. Lapset tietävät, että jo sopimuksen rikkominen johtaa koneen käyttökieltoon ja että virus voi sotkea koko koneen toiminnan.

Erikssonia huolestuttaa se, että alakoulussa tietotekniikka ei ole erillinen oppiaine eivätkä lapset siten saa paljonkaan tietoturvaopetusta. Lapsilla on kuitenkin taitoa käyttää koneita monipuolisesti, mutta ei vielä kykyä ymmärtää vaaratilanteita.

- Kouluissa kytee eräänlainen aikapommi: yhä nuoremmat tekevät nykyään mediassa asioita, joita vanhemmat ja opettajat eivät enää osaa valvoa. Lopullisen vastuun on kuitenkin oltava aikuisilla, ja heidän on myös osattava viheltää peli poikki. Niinpä vanhempien ja opettajien kouluttaminen on ensiarvoisen tärkeää!

Yksi Tietoturvapäivän tarjoamista palveluista onkin Kummipankki, jonka kautta koulut voivat hakea ilmaisen tukihenkilön kertomaan opettajille, vanhemmille ja koululaisille internetin käytön turvallisista perusteista esimerkiksi opettajankoukuihin, vanhempainiltoihin tai oppitunneille. Tietoturvapäivähanke lähettää myös kaikkien 6. luokkalaisten vanhemmille kotiin suorapostitukseen esitteen lasten ja nuorten mediakasvatukseen liittyvistä neuvoista.

Samalla käynnistyvät - jo kuudennen kerran - tietoturvatalkoot, joiden yhtenä tavoitteena on tuoda turvallinen internetin käyttö näkyvästi esille peruskouluihin ja sitä kautta myös koteihin. ✕

Sisällys

- 2** Tietoturvapäivä 2009
- 5** Pääkirjoitus: Rauni Hagman
- 6** Ajankohtaista
- 8** Linkkivinkit ja Nostalgianurkkaus
- 9** Vaihtopenkillä **Juha-Pekka Raeste**
- 10** Medialukutaito on kriittisyyttä
- 13** Älä edelleenkään **kailota**
- 14** Pohjoismaiden virastot: esittelyssä Ruotsin PTS
- 16** IPv6 moninkertaistaa osoiteavaruuden
- 17** E-lasku on täällä!
- 18** Laajakaista yleispalveluksi
- 20** Standardointityö tiivistyy
- 21** Kolumni: **Matti Paloheimo**
- 22** Svensk resumé
- 23** English summary

10

14

Pääkirjoitus

Laajakaistapolitiikan uusi suunta

Suomen viestintäpolitiikassa on pitkään luotettu markkinoiden kykyyn tuottaa asiakkaille näiden tarpeita vastaavia korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintäpalveluja ja -yhteyksiä. Monestakin syystä viestintäpolitiikan keinovalikoimaa on nyt kuitenkin päädytty tarkistamaan uudelleen. Mikäli välttämättöminä pidettävien viestintäyhteyksien ja niiden välityksellä saatavien viestintäpalvelujen tarjontaa ei synny kaupallisin perustein kaikkialle Suomeen, yhteyksien rakentamiseen voi saada myös julkista rahoitusta.

Valtioneuvoston tekemien linjausten mukaan laajakaistaisten tiedonsiirtoyhteyksien saatavuutta kaikkialla Suomessa on pidettävä eräänlaisena uutena kansalaisoikeutena. Yhtä lailla digi-tv:n näkyvyys oli varmistettava tavalla tai toisella koko maassa. Vakituisiin asuntoihin ja toimipaikkoihin on oltava yleispalveluna saatavilla 1 Mbit/s:n laajakaistayhteys 31.12.2010 mennessä. Yhteys voidaan toteuttaa myös langattomilla ratkaisulla. Toisaalta 31.12.2015 mennessä kaikkialle maahan pitäisi rakentaa 100 Mbit/s:n runkoyhteydet vähintään kahden kilometrin päähän vakituisista asunnoista tai toimipaikoista.

Viestintävirasto tukee tavoitteiden saavuttamista käytettävissään olevin keinoin. Yleispalveluvelvolliset yritykset on jo määritelty viraston päätöksin 135 kuntaan. Yleispalveluyrityksillä on velvollisuus tarjota peruspuhelinpalveluja asiakkaille tietyllä alueella kohtuuhinnoin ja -ehdoin. Kun 1 Mbit/s:n laajakaistayhteys sisällytetään yleispalveluvelvoitteeseen, virasto tekee näiltä osin uudet markkinaselvitykset ja yleispalvelupäätökset.

Runkoverkon rakentamistavoitteisiin liittyen Viestintäviraston on arvioitava yhdessä maakuntien liittojen ja kuntien kanssa maakunnan nopeiden yhteyksien kysynnän ja yleisen televerkoston kehittämistarpeet. Jos tavoitteisiin ei päästä kaupallisin toimenpitein, hankkeille on mahdollisuus saada yritystukea. Viestintävirasto maksaa laajakaistatuen valtioneuvoston hyväksymän suunnitelman mukaisesti maakuntien kilpailuttamille teleyrityksille, jotka raportoivat tuen käytöstä ja rakentamisen etenemisestä Viestintävirastolle. Virasto myös ohjeistaa toimijoita verkon rakentamisesta ja tuesta.

Viestintäpoliittisen otteen tiukennus on merkki siitä, että on siirrytty sa-

noista tekoihin. Mikäli Suomi haluaa olla jatkossakin tietoyhteiskuntakehityksen johtava maa, uudet keinot ovat tarpeen. Laadukkaat sähköiset viestintäverkot eivät synny laajaan Suomen maahan ilman valtion, kuntien ja maakuntien nykyistä voimakkaampaa mukaantuloa. Toisaalta verkot eivät myöskään toimi ilman operoivia teleyrityksiä, joilla pitää olla yhteyksiä tarvitsevia asiakkaita.

Viestintävirastolle laajakaistahankkeen toteutus merkitsee uudenlaisia haasteita, jotka otamme mielellämme vastaan. Tarvitsemme kuitenkin tehtävien hoitoon vaadittavat resurssit ja rahoituksen. Viraston eri asiantuntijaryhmien välinen yhteistyö tiivistyy. Toisaalta saamme myös uusia yhteistyökumppaneita kunnista ja maakuntien liitoista.

Rauni Hagman
pääjohtaja

Julkaisija

Viestintävirasto
PL 313
00181 HELSINKI
Puhelin 09 69 661
Faksi 09 6966 410
www.ficora.fi

Päätoimittaja

Anna Lauttamus-Kauppi

Toimituspäällikkö

Sari Salmela

Viestintätoimisto

Mediafocus

Taitto

Jaska Poikonen

Kannen kuva

Marja Helander

Painopaikka

Erweko Painotuote Oy
Helsinki

Toimitusneuvosto

Viestintävirasto: Tiina Aaltonen, Martin Andersson, Paula Jokinen, Kari Kangas, Anna Lauttamus-Kauppi, Jarkko Saarimäki, Sari Salmela, Pekka Sillanmäki, Marko Eriksson
FiCom Ry: Nora Elers
Mediafocus Oy: Tiia Soininen

Palautteet, tilaukset ja osoitteenmuutokset
Ira Markkaselle:
ira.markkanen@ficora.fi

Seuraava numero
Maaliskuu 2009

ISSN 1458-5715

Radiolaitteiden tuotevalvontaa EU:ssa

EU-maiden radiohallinnat testaavat yhdessä PMR-radiopuhelinten ja taajuudella 2,4 GHz toimivien laitteiden vaatimustenmukaisuutta. Testauskampanja kestää toukokuun 2009 loppuun saakka, ja tulokset valmistuvat ensi kesän aikana.

Viestintävirasto osallistuu kampanjaan testaamalla ammattikäyttöön tarkoitettuja radiopuhelimia sekä kotikäyttöön tarkoitettuja 2,4 GHz:n videolinkkejä. Testauksissa selvitetään, ovatko laitteet niitä koskevien teknisten vaatimusten mukaisia. Myös merkinnät ja käyttäjälle annettavat tiedot tarkastetaan. Vaatimustenvastaiset laitteet poistetaan markkinoilta koko Euroopan talousalueella.

Tarkastuslaitoksen toiminta loppuu Viestintävirastossa

Viestintäviraston toiminta radio- ja telepäätelaitteiden niin sanottuna ilmoitettuna tarkastuslaitoksena (Notified Body) loppuu 31.12.2008. Suomessa tarkastuslaitostoimintaa jatkavat Nemko Oy ja SGS Fimko Oy.

Tarkastuslaitos arvioi laitteiden vaatimustenmukaisuuden ennen laitteiden markkinoille saattamista.

Fi-verkkotunnuksen voi varata myös vuodeksi

Fi-verkkotunnuksen voi 5.1.2009 lähtien hakea, uusia tai siirtää toiselle haltijalle joko yhdeksi tai kolmeksi vuodeksi. Aiemmin fi-verkkotunnus on ollut automaattisesti voimassa kolme vuotta.

Uusi hinta fi-verkkotunnuksen rekisteröinnille, siirtämiselle ja uusimiselle on yhden vuoden voimassaoloajalle 15 euroa sekä kolmen vuoden voimassaololle 41

euroa entisen 43 euron sijaan.

Uusien fi-verkkotunnusten määrä on kasvanut voimakkaasti vuoden 2008 aikana. Myönnettyjä fi-verkkotunnuksia on tällä hetkellä noin 195 000.

Fi-verkkotunnuksia haetaan fi-verkkotunnuspalvelun kautta osoitteesta <https://domain.ficora.fi>. Sivusto avataan uudistettuna tammikuussa.

Nimityksiä

Viestintäviraston verkkotunnusyksikön päällikkö **Juhani Juselius** on valittu kansainvälisiä verkkotunnuksia hallinnoivan ICANNin (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) maatusjärjestön 18-henkiseen neuvostoon (ccNSO). Neuvostossa on Euroopasta kolme edustajaa kaudelle 2009-2012. Neuvosto vastaa muun muassa verkkotunnuksiin liittyvien säädösten kehittämisestä.

Erikoisuunnittelija **Kati Heikkinen** on valittu Euroopan radio-, tele- ja postihallintojen yhteistyöjärjestön CEPTin RA1-työryhmän puheenjohtajaksi. Työryhmä käsittelee radiolaitteiden käytön ja kaupanpidon valvontaan liittyviä asioita.

Radiolaitteiden käytön ja kaupanpidon valvonnan tavoitteena on viestintäverkkojen häiriöttömyyden turvaaminen. Työryhmä osallistuu Euroopan sähköisen viestinnän komitean ECC:n päätösten ja suositusten valmisteluun sekä kehittää hallintojen välistä valvontayhteistyötä. Lisäksi työryhmä toimii merkittävänä linkkinä ECC:n ja EU:n välisessä yhteistyössä.

Tv-maksun voi ostaa lahjaksi

Vanhemmat, isovanhemmat, kummit ja kaverit voivat hankkia Viestintäviraston lahjakorttipalvelusta tv-maksun läheisilleen lahjaksi. Maksun voi lahjoittaa halutun pituiseksi ajaksi, yhdestä kuukaudesta vaikka koko vuoteen.

Tv-maksu on erityisesti nuorille hyödyllinen lahja. Se sopii esimerkiksi opiskelun takia kotoa pois muuttavalle nuorelle tai yhteisen kodin perustaville.

Lahjakortti tilataan tv-maksujen asiakaspalvelusta numerosta 09 613 161.

Markkinakatsaus tele- ja postimarkkinoiden palvelujen hintatasosta ja laadusta

Viestintäviraston markkinakatsaus 3/2008 esittelee tele- ja postimarkkinoiden palvelujen hintatasoon ja laatuun liittyviä tietoja. Julkaisu on ensimmäinen markkinakatsaus, joka keskittyy pelkästään kuluttajateemaan ja erityisesti hinta- ja laatu-tietoihin. Tulevaisuudessa viestintäpalvelujen hintoja ja laatua koskevia markkinakatsauksia julkaistaan vuosittain.

Markkinakatsauksessa tarkastellaan matkapuhelinpalvelujen sekä kiinteiden ja langattomien laajakaistapalvelujen vähittäishintatietoja. Palvelun laatua tarkastellaan telepalvelua eli laajakaistapalvelua, matkapuhelinpalvelua ja kiinteän puhelinverkon palvelua tarjoavien yritysten puhelinpalvelun vastausaikojen perusteella. Lisäksi mukana on katsaus postipalvelujen laatuun yleispalveluna tarjottavan 1. luokan kirjeen kulkunopeudesta.

Markkinakatsaus 3/2008 on luettavissa osoitteessa www.ficora.fi -> Tutkimukset ja tilastot -> Puhelin- ja laajakaistapalvelut -> Markkinatieto.

Viestintäviraston tiedotteet ja uutiset RSS-syötteenä

Viestintävirasto julkaisee verkkosivuillaan lehdistötiedotteiden lisäksi uutisia sekä asiakastiedotteita. Uutiset koskevat usein viraston tai toimialan tapahtumia, julkaisuja, viraston palvelu-uudistuksia, viestintäkampanjoita ja tilastotietoja, kuten tv-maksajien määrää.

Viestintäviraston asiakastiedotteita julkaistaan toiminnoittain ja ne on ryhmitelty fi-verkkotunnuksiin, radiotaajuuksiin, verkkoihin ja turvallisuuteen sekä taloudelliseen valvontaan.

Lehdistötiedotteet, uutiset ja asiakastiedotteet on mahdollista tilata RSS-syötteenä, jonka avulla käyttäjä saa välittömästi tiedon verkkosivuilla julkaistuihin uusista tiedotteista.

Lehdistötiedotteet ja uutiset: www.ficora.fi
Asiakastiedotteet: www.ficora.fi -> Viestintävirasto
-> Asiakastiedotteet

Tietoturva nyt!

Viestintäviraston tietoturvaloukkauksia käsittelevä CERT-FI-yksikkö julkaisee Tietoturva nyt! -osiossa ajankohtaista tietoa tietoturvallisuuteen liittyvistä ilmiöistä ja tapahtumista. Ne voivat olla esimerkiksi taustoittavia tai täydentäviä havaintoja haavoittuvuudesta tai tietoverkoissa havaituista asioista.

www.cert.fi

NOSTALGIANURKKAUS

Teksti: Suvi Lavikainen ja Sari Salmela

Uusi aika

2000-luku toi mukanaan suuria muutoksia niin virastossa kuin koko toimialalla. Telehallintokeskuksesta tuli Viestintävirasto ja Rauni Hagmanista sen uusi ylijohdaja.

Telehallintokeskus (THK) nimenä ei enää kuvannut viraston silloista tehtäväkenttää ja alati laajenevaa toimialaa. Syyskuun 1. päivänä 2001 THK:sta tuli Viestintävirasto, jonka tehtävänä on varmistaa viestintäyhteyksien ja -palvelujen monipuolisuus, toimivuus ja turvallisuus sekä edistää tietoyhteiskunnan kehitystä.

Ensimmäisenä toimintavuonna Viestintävirastoon perustettiin tietoturvallisuusyksikkö, joka hoitaa tietoliikenneturvallisuuteen ja tietoturvaloukkausten ennaltaehkäisyyn liittyviä tehtäviä. Lisääntyneet tietoturva-uhat ja -loukkaukset ovat siitä lähtien työllistäneet ympärivuorokautisesti toimivaa CERT-toimintoa.

2000-luku ja muuttuvat viestintämarkkinat ovat määrittäneet Viestintäviraston toiminnan painopisteitä. Uusi viestintämarkkinatalaki tuli voimaan 2003. Samaan aikaan tehtiin muutoksia useisiin muihinkin viestintälakeihin. Markkinoiden taloudellisella valvonnalla oli yhä suurempi rooli viraston toiminnassa.

Vuonna 2003 fi-verkkotunnuksia alettiin myöntää aiempaa vapaammin. Vuotta myöhemmin tunnuksia alettiin myöntää myös yksityishenkilöille.

Vuonna 2004 Niemelän työryhmä päätyi pitämään katsojilta kerättäviä televisiomaksuja edelleen parhaimpana tapana rahoittaa julkisen palvelun tv- ja radiotoiminta. Yleisradion ja kaupallisten televisioyhtiöiden kanssa saatiin aikaan myös uusi tv-ohjelmistojen lähetysohjelma, joka määritteli entistä selkeämmin lasten kannalta haitallisten ohjelmien esitysajat ja ohjelmasisältöjä koskevat merkinnät.

Vuonna 2005 Viestintävirasto analysoi ensimmäisenä Euroopan unionin viestintäalan regulaattorina kansallisten viestintämarkkinoiden toimivuuden. Virasto on siitä lähtien edistänyt matkaviestinoperaattoreiden toisiltaan perimien yhdysliikennemaksujen merkittävää alenemista.

Vuoden 2005 lopussa Viestintävirasto uudisti matkaviestinmarkkinoiden aiemmat GSM-taajuuksien jako- ja kohdentamis-

päätökset. Se loi paremmat edellytykset toteuttaa kuluttajille edullisia viestintäpalveluita. Uusjakoa edelsi viraston teettämä selvitys matkaviestintaajuuksien taloudellisesta arvosta.

Vuonna 2007 Viestintävirasto vaati teleyrityksiä alentamaan valtakunnallisiin yritysnumeroihin soitettujen puhelujen hintoja, kun numeroihin soitettiin matkapuhelimista. Samana vuonna solmittiin Huoltovarmuuskeskuksen kanssa pitkäaikainen sopimus tietoturvapalvelujen tuottamisesta kriittisen infrastruktuurin toimijoille.

Kansainvälisen televiestintäliiton ITUn maailmanlaajuinen radiokonferenssi järjestettiin syksyllä 2007. Konferenssissa päätettiin tulevaisuuden matkaviestinverkkojen lisätaajuuksista, ilmailun reittiliikenteen ja lentokoneteollisuuden kehitystyöhön käytettävistä taajuuksista sekä merenkulun taajuuksien uudelleenjärjestelystä.

Viime vuoden suurimpia hankkeita oli tv-lähetysten digisiirtymä. Virasto vaikutti uuden vastaanottotekniikan mahdollisimman onnistuneeseen käyttöönottoon.

Klikkausbisnes: määrän ja laadun liitto

Taloussanomien menestys on toimituksesta, kärsivällisyydestä ja finanssikriisistäkin kiinni.

Taloussanomien päätoimittaja **Juha-Pekka Raesteen** usko ilmaiseen verkkolehteen perustuu samanaikaisiin trendeihin, joista ensimmäinen on mediamainonnan siirtyminen internetiin. Tällä hetkellä netin potti mediamainonnasta on viisi prosenttia.

- Isot teknologiayritykset ovat ilmoittaneet siirtävänsä omasta ilmoittelustaan internetiin 50 prosenttia vuoteen 2010 mennessä. 30 prosentin vuotuinen mainostulojen kasvu on realistinen odote. Internetistä on tulossa television kaltainen media, Raeste toteaa.

"Big Brother -julkisuuden" rinnalla talousmedia on saamassa uutta nostetta.

- Toinen trendi on se, että mainostajat etsivät arvoistaan ympäristöä. Taloussanomien on päättäjämmedia. Sellaisessa ympäristössä mainoksista maksetaan jopa kymmenkertaisia hintoja.

Lisäksi internetmainonta on Raesteen mukaan Suomessa alihinnoiteltua. Hintojen vipuaminen eurooppalaiselle tasolle merkitsee mainostulojen kaksinkertaistumista. Mainostajia taas kiinnostaa klikkausten määrä.

- Meillä on nyt viikossa 450 000 eri kävijää. Se on iso määrä suomalaisia, joita talous kiinnostaa, ja sellainen määrä, joka tekee Taloussanomista oikean median. Toimituksen omaksi ansioksi emme voi tätä kehitystä kokonaan laskea; finanssikriisin tulo oli meille onnenpotku. Talous on nyt lähellä ihmisten sydäntä ja lompakkoa, ja meillä on momentum. Tarjoamme lukijoille liki sata uutista ja analyysia päivässä. Ensin selitämme, mitä tapahtuu ja sitten, mitä tapahtui. Kun talouskriisi on ohi, olemme ehtineet luoda luottamuksellisen lukijasuhteen.

Riskit tiedossa – ja toimituksessa

Raeste uskoo, että jos Taloussanomien onnistuu luomaan tunnesiteen lukijan kanssa, tapahtuu kustantamisen ihme. Julkaisulla on mahdollisuus tavoitella "korkeampaa hyvää" ja sivutuotteena syntyy voittoa. Edes se ei pelota, että taantuma verottaisi mainostajien innokkuutta.

- Mainostajat alkavat kysyä mainoseurojen kohdennettavuuden perään, Raeste kuittaa.

Mutta näkee hän riskejäkin.

- Omistajalta vaaditaan kärsivällisyyttä. Pari kolme vuotta tehdään tappiota ja kaikilta vaaditaan kylmähermoisuutta ymmärtää, mikä on kasvuyrityksen logiikka. Toisen riskin muodostamme itse itsellemme, jos sisällöt eivät ole riittävän hyviä. Lukija on viisas.

Edellinen vaihtopenkkivieras Finnairin toimitusjohtaja **Jukka Hienonen** esitti Juha-Pekka Raesteelle seuraavan kysymyksen: Onko Taloussanomien konseptilla mahdollisuus menestyä, kun tuote ei ole minkään muualla ilmestyvän median netissä oleva versio?

Taloussanomien Oy:n toimitusjohtaja ja Taloussanomien päätoimittaja Juha-Pekka Raeste haluaa haastaa seuraavaksi vaihtopenkkiläiseksi puolustusministeri **Jyri Häkämiehen**. Kysymys kuuluu:

Eläkevakuutusyhtiö Varma osti lokakuussa 14 prosentin potin Elisan osakkeita, jotka on tarkoitus siirtää valtio-omisteiseen Solidium Oy:hyn. Jos kyseessä on kansallista huoltovarmuussyistä tehty strateginen ostos, miksi se parkkeerataan Solidium-yhtiöön, jonka pitäisi hallita finanssijoituksia? Mitä sellaisia asioita omistuksella saa, joita ei voida hoitaa regulaatiolla tai lainsäädännöllä?

Teksti: Tiia Soininen
Kuva: Jyrki Komulainen

Taloussanomien Oy:n toimitusjohtaja ja
Taloussanomien päätoimittaja Juha-Pekka Raeste

- Syntynyt vuonna 1962.
- Koulutukseltaan oikeustieteen kandidaatti, valmistunut Helsingin yliopistosta.
- Tuli nykyiseen tehtäväänsä marraskuussa 2007.
- Ollut perustamassa muun muassa secondhead-mobiiliportaalia sekä NYT-liitettä ja toiminut NYT-liitteen esimiehenä.
- Perheeseen kuuluu vaimo ja kaksi lasta.

MEDIA LUKUTAITO

on tärkeä kansalaistaito

Useat hankkeet ja organisaatiot tukevat koulujen ja perheiden mediakasvatustyötä. Viestintävirasto muun muassa valvoo lasten kehitykselle haitallisten televisio-ohjelmien lähetysaikoja ja niistä varoittamista. Lisäksi virasto koordinoi kansallista Tietoturvapäivää.

Teksti: Tiina Aaltonen ja Henna Hartikainen **Kuvitus:** Jaska Poikonen

Medialukutaidolla tarkoitetaan kykyä käyttää viestintävälineitä, kykyä tulkita ja analysoida mediasisältöjä sekä mahdollisuutta osallistua mediasisältöjen tuottamiseen. Medialukutaitoa kehitetään mediakasvatuksen avulla.

Mediakasvatus ja sen avulla toteutettava medialukutaidon kehittäminen on 2000-luvulla nostettu tärkeäksi teemaksi useilla yhteiskunnan alueilla. Koulujen opetussuunnitelmiin mediakasvatus lisättiin muutama vuosi sitten koko opetuksen läpäiseväksi kokonaisuudeksi. Lukuisat kansalaisjärjestöt ovat aktiivisesti tukeneet perheiden ja koulujen mediakasvatustyötä esimerkiksi tuottamalla opetusmateriaalia. Mediakasvatuksen tutkijat ovat perustaneet yhdistyksen, jonka kautta jaetaan tietoa tutkimuksista ja hankkeista. Viestintätoimiala panostaa myös itse mediakasvatukseen ja kansalaisten medialukutaidon kehittämiseen.

Vanhemmat avainasemassa

Kotona toteutettavaa mediakasvatusta ei ole yleisessä keskustelussa otettu kovin paljon huomioon - ennen kuin aivan viime aikoina. Tähän muutokseen ovat vaikuttaneet muun muassa vanhempien esiintuomat kokemukset ulkopuolisuudesta omien lastensa mediakäytössä,

Ikärajamerkinnät vanhempien mediakasvatuksen apuna

Televisiotoiminnan harjoittajien on lähetettävä lasten kehitykseen haitallisesti vaikuttavat ohjelmat sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät yleensä katso televisiota. Tällaisista ohjelmista on myös varoitettava etukäteen.

Tv-yhtiöt ovat itsesääntelysopimuksessaan sopineet vedenjakajakellonajoista ja niitä vastaavista ikärajoituksista:

- **K11**-ohjelmat saa lähettää arkisin kello 17.00:n jälkeen
- **K13**-ohjelmat saa lähettää arkisin kello 19.00:n jälkeen
- **K15**-ohjelmat saa lähettää kello 21.00:n jälkeen
- **K18**-ohjelmat saa lähettää kello 23.00:n jälkeen
- pornografiset ohjelmat kello 24.00:n jälkeen (Viestintäviraston kannanotto)

erityisesti internetin ja tietokonepelien käytössä. Keskustelussa on tuotu esiin, että vanhemmatkin tarvitsevat mediakasvatusta. Lasten kannalta mediakasvatus tarkoittaa kuitenkin oppimista kriittisyyteen. Vaikka lapset omaksuvat nopeasti tekniset mediataidot, heillä ei ole vielä kykyä arvioida sisältöjä yhtä hyvin kuin aikuisilla.

Vanhempien kotona antamassa mediakasvatuksessa korostuu useimmiten sähköisen median, kuten television, internetin ja elektronisten pelien, käytön ja katselun rajoittaminen. Medioihin liittyvä toiminta perheissä liittyy arjen muuhun toimintaan ja kasvatukseen. Arjen toimintaa lapsiperheissä säätelevät lasten kotiläksyt, harrastukset, ruokajat ja nukkumaanmenoajat, joiden lomaan mediakäyttö ajoitetaan.

Viestintävälineiden konvergoituminen merkitsee mediakasvatuksen kannalta uusia haasteita, sillä enää mediakäyttöä ei voida arvioida pelkästään välineiden perusteella. Internetin kautta voidaan katsella televisiota, elokuvia, kuunnella radiota, pelata pelejä ja hoitaa henkilökohtaisia suhteita ystävien kanssa. Myös matkapuhelimista on saatavilla entistä monipuolisemmin erilaisia mediapalveluja. Uudet viestintätekniikat vaativat uudenlaisia taitoja ja ovat omiaan tuotamaan myös uutta henkistä pääomaa, jolla on suurta arvoa tietoyhteiskunnassa.

Virastolla rooli medialukutaidon kehittämisessä

Sähköisen viestinnän viranomaisena Viestintävirasto muun muassa valvoo lasten kehitykselle haitallisten televisio-ohjelmien lähetysaikoja ja niistä varoittamista. Lisäksi virasto koordinoi kansallista Tietoturvapäivää, jonka yhteydessä jaetaan tietoa turvallisesta ja järkevästä internetin käytöstä lapsille, vanhemmille ja opettajille.

Kansallisen ja kansainvälisenkin yhteistyön merkitys korostuu lähivuos-

Television vedenjakajat ovat yksi pisimpään käytössä olleista välineistä, joita vanhemmat ovat voineet hyödyntää kotien mediakasvatuksessa ja joilla vanhempien media-lukutaitoa voidaan myös mitata. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa, jossa vedenjakajäkäsité on ollut käytössä jo 1970-luvulta lähtien, lähes jokainen vanhempi tuntee sen ja käyttää sitä aktiivisesti hyväkseen lastensa televisionkatselun sääntelemisessä.

Viestintävirasto on vuodesta 2003 lähtien seurannut suomalaisten vanhempien mediaosaamista erityisesti ikärajamerkintöjen tuntemisessa. Vuonna 2003 Suomessa oli käytössä vain yksi vedenjakaja, kello 21.00, ja pelkkä K-merkintä ilman ikärajatarkennusta. Kesästä 2004 lähtien vedenjakajia on lisätty porrastaen niitä lasten iän mukaan.

Haitallisuutta osoittavien ikärajamerkintöjen ja niitä vastaavien lähetysaikojen spontaani tunnettuus ei ole tutkimusten mukaan juurikaan lisääntynyt. Kun vanhemmille on haastattelutilanteissa lueteltu käytössä olevat haitallisten ohjelmien sijoittelu- ja varoituskei-not, lähes kaikki kertovat tunnistavansa K-merkinnät ja ohjelmakuuluttajien ennakkovaroitukset. Sen sijaan haitallisten ohjelmien myöhäisempää lähetysaikaa ei ole niin hyvin tunnistettu.

Tutkimusten yhteydessä on selvitetty myös vanhempien suhtautumista muihin sähköisiin medioihin. Noin kolmannes lasten vanhemmista kertoo, ettei valvo lastensa internetin käyttöä mitenkään. Eniten vanhemmat kertovat rajoittavansa tietokoneella käytettyä kokonaisaikaa ja sitä, mihin aikaan koneella ollaan. Harvemmin rajoitetaan tietokoneen käyttöä sisällön takia.

Viestintävirasto on käsitellyt vuosien 2002–2008 aikana yli 100 media-asioita koskevaa valitusta, joista noin 70 on koskenut lapsille haitallisten ohjelmien esittämistä. Noin kymmenestä valituksesta virasto on antanut televisioyhtiöille huomautuksen lainvastaisesta toiminnasta. Noin 20 valituksen kohdalla Viestintävirasto on kehottanut televisioyhtiöitä huolehtimaan, että lapsille sopimatonta sisältöä ei esitetä ennen sille määrättyä ajankohtaa.

Viestintävirasto arvioi televisio-ohjelmien ikärajaluokituksia käyttäen soveltuvin osin tulkintaohjeena Valtion elokuvatarkastamon ikärajaluokituksia. Sisällön arvioinnissa huomioidaan myös televisiotoiminnan harjoittajan oma arvio ohjelman ikärajaluokituksista. Viestintävirasto pyytää tarvittaessa elokuvatarkastamon asiantuntijalausnon ohjelman ikärajaluokituksista.

na, kun esimerkiksi televisiotoimintaa sääntelevän lain taustalla vaikuttavan eurooppalaisen tv-direktiivin soveltamisalaa on laajennettu koskemaan perinteisen televisiotoiminnan lisäksi myös tietoverkossa tarjottavia audiovisuaalisia mediapalveluja. Samalla direktiivin nimi on muutettu audiovisuaalisten mediapalvelujen direktiiviksi.

Viestintävirastolla on myös edustaja liikenne- ja viestintäministeriön Lasten ja nuorten mediafoorumissa, jonka jäsenistöön kuuluu laajasti viestintätoimialan, viranomaisten ja mediakasvatuksen asiantuntijoita. Lasten ja nuorten mediafoorumi on osa Arjen tietoyhteiskunnan toimintaohjelmaa. ✘

Lasten kannalta mediakasvatus tarkoittaa oppimista kriittisyyteen; vaikka lapset omaksuvat nopeasti tekniset mediataidot, heillä ei ole vielä kykyä arvioida sisältöjä yhtä hyvin kuin aikuisilla.

Direktiivi audiovisuaalisista mediapalveluista

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat joulukuussa 2007 direktiivin audiovisuaalisista mediapalveluista (AVMS-direktiivi). Direktiivillä muutetaan "televisio ilman rajoja" -direktiiviä, jonka keskeinen sisältö on pantu täytäntöön Suomessa lailla televisio- ja radiotoiminnasta. Jäsenvaltioiden on saatettava AVMS-direktiivi voimaan viimeistään 19.12.2009.

AVMS-direktiivin tarkoituksena on muun muassa taata kuluttajien ja alaikäisten lasten oikeudet audiovisuaalisten mediapalvelujen käyttäjinä ja palveluihin sisältyvien kaupallisten viestien vastaanottajina. Sääntelyllä pyritään esimerkiksi suojaamaan alaikäisiä haitallisilta sisällöiltä ja edistämään medialukutaitoa. Direktiivi laajentaa viranomaisten valvontatehtäviä perinteisen tv- ja radiotoiminnan alueelta entistä laajemmalle: jatkossa valvonnan piiriin kuuluvat muutkin kuin televisioverkon kautta lähetettävät audiovisuaaliset mediapalvelut.

Audiovisuaalisilla mediapalveluilla tarkoitetaan viestintäverkossa joko lineaarisesti (aikataulunmukaisesti) tai ei-lineaarisesti (ohjelmat on valittavissa ohjelmaoppaasta, kuten esimerkiksi on demand -palvelut), lähetettäviä palveluita, joita tarjotaan tiedotus-, viihde- tai opetustarkoituksessa ennakkoon valikoimattomalle yleisölle.

AVMS-direktiivin soveltamisalaan kuuluvat perinteisten televisioverkon kautta vastaanotettavien ohjelmien lisäksi muun muassa tilattavat televisio-ohjelmat ja elokuvat. Jotta palvelu kuuluisi direktiivin soveltamisalaan, palveluntarjoajalla on oltava toimituksellinen vastuu ja palvelua on tarjottava taloudellisen edun saavuttamiseksi. Lisäksi audiovisuaalisen sisällön on oltava palvelussa pääasia.

Esimerkiksi matkatoimistojen internetsivuilla tai sanomalehtien verkkojulkaisuissa audiovisuaalinen sisältö on yleensä toisarvoisessa asemassa. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävät myös ei-kaupalliset blogit tai käyttäjäyhteisöjen sivustot, joissa audiovisuaalisia mediapalveluita ei tarjota kaupallisen edun saavuttamiseksi. Ohjelmien välittämispalvelut, kuten kaapelitelevisioyhtiöiden harjoittama ohjelmien edelleenlähettäminen, eivät ole sellaisenaan audiovisuaalisia mediapalveluita.

Direktiivissä säännellään myös mainontaa audiovisuaalisissa mediapalveluissa, ja siinä uudistetaan "televisio ilman rajoja" -direktiivin sääntelyä mainonnan sisällöstä ja kestosta, sponsoroinnista, teleostoslähetyksistä ja tuotesijoittelusta.

Elämäsi ei

edelleenkään kuulu muille

Oikeastaan sen
ei pitäisi kuulua muille.

Älä kailota -kampanja huomaavaisen matkapuhelimen käytön puolesta uusitaan tammikuussa.

Teksti: Sari Salmela

Älä kailota -kampanja sai hyvän vastaanoton vuosi sitten, jolloin se järjestettiin ensimmäistä kertaa. Kampanja voitti myös Outdoor Champions 2007 -ulkomainoskilpailun pääpalkinnon, ja lisäksi yleisö valitsi mainokset omiksi suosikeikseen.

Tammikuussa uusittava kampanja korostaa matkapuhelimen huomaavaista käyttöä joukkoliikenteessä. Matkapuhelimen käyttö on tärkeä osa jokapäiväistä arkea, eikä sitä haluta kieltää eikä paheksua. Tärkeää on huomaavaisuus muita kanssamatkustajia kohtaan. Huomaavaisuus lisää myös matkustusmukavuutta.

Kampanja näkyy mainoksina tammikuussa siellä, mihin se luontevasti sopii eli julkisten kulkuvälineiden sisätiloissa ja pysäkeillä. Äläkailota.fi-sivustolla julkaistaan uusi valppauspeli, jonka tarkoituksena on tehdä kännykkäetiketti tutuksi havaitsemalla bussissa istuvien häiritsevät kailotukset.

Huutaminen häiritsee

Tehtyjen kyselyiden mukaan joukkoliikenteen käyttäjiä häiritsevät eniten puhuminen kovalla äänellä sekä kovat soitto- tai näppäilyäänet. Häiritsevinä pidetään myös pitkiä puheluita, joissa puidaan henkilökohtaisia terveys- tai ihmishuuhdeasioita tai luottamuksellisia työasioita. Myös ruokoton kielenkäyttö ärsyttää. Sen sijaan lyhyet asiointipuhelut eivät häiritse.

Fiksu kännykänkäyttäjä hoitaakin puhelinkeskustelut julkisissa liikennevälineissä tai muilla yleisillä paikoilla hillitysti. Liikesalaisuuksista tai muista luottamuksellisista asioista ei kannata puhua julkisilla paikoilla lainkaan. Junissa voi hyödyntää puhelinkoppeja, joissa puhelun voi puhua rauhassa muita häiritsemättä.

Aina ei edes tarvitse olla tavoitettavissa. Puhelimen voi laittaa äänettömälle tai pois päältä, jos on paikassa, jossa puhuminen ei ole suotavaa. Moni asia hoituu myös tekstiviesteillä.

Matkapuhelin sisältää usein paljon tietoa käyttäjästään. Puhelimesta kannattaa pitää hyvää huolta. Kannattaa myös käyttää puhelimen turvakoodia, jotta henkilökohtaiset ja muut luottamukselliset tiedot pysyvät muilta salassa.

Kampanjan fiksun kännykänkäytön puolesta järjestävät DNA, Elisa, HKL Helsingin kaupungin liikennelaitos, Liikenne- ja viestintäministeriö, Linja-autoliitto, Ratahallintokeskus, Suomen Taksiliitto, TeliaSonera, VR, YTV ja Viestintävirasto. ✘

**Jos puhut hiljaa
ja asiaa – lyhyesti –
et häiritse.**

Ruotsin viestintäviranomaisen Post- och Telestyrelsen

KILPAILUA **kuluttajan parhaaksi**

Tukholman Östermalmin sydämessä sijaitsevan Post- och Telestyrelsenin päätavoite on viraston komeasta sijainnista huolimatta edistää ennen kaikkea tavallisen kuluttajan asemaa viestintämarkkinoilla.

Teksti: Ketsia Anttila Kuvat: PTS ja Jaska Poikonen

Ruotsin viestintäviranomaisen Post- och Telestyrelsenin eli PTS:n tehtävä on valvoa sähköistä viestintää ja postitoimintaa Ruotsissa. PTS:n vastuulla ovat televiestintään, informaatioteknologiaan sekä radiotoimintaan liittyvät asiat.

PTS:n strategia- ja viestintäosaston Senior Adviser **Peter Ekstedt** kertoo, että PTS:n kaikkien toimintojen tavoite on kuluttajajyöty.

- Päämäärämme on turvata ruotsalaisille kuluttajille monipuoliset, turvalliset ja esteettömät viestintäpalvelut edullisin hinnoin. Toimintakenttämme on jaettu osatehtäviin, jotka ovat kuluttajien edun turvaaminen, tehokas kilpailu

ja resurssien hyödyntäminen sekä tietoturva. Kuluttajajyöty on näistä meille se tärkein, ja muut tehtävät itse asiassa johtavat juuri siihen, Ekstedt sanoo.

Taajuuksia ja turvallisuutta

PTS:n tehtäviä ovat radiolähtettimien lupien myöntäminen sekä televiestintälaitteiden säännönmukaisuuden ja radiotaajuushäiriöiden valvominen. Ruotsissa tv- ja radiokanavien lupa-asioista vastaa erillinen virasto, Radio och TV-verket, kun taas TV-maksuja hoitaa valtion omistama julkisen palvelun yhtiö Radiotjänst.

- Kuitenkin PTS:llä on Suomen Viestintävirastoa laajempi mandaatti myöntää

lupia esimerkiksi uusille mobiiliverkoille, Peter Ekstedt sanoo.

PTS toimii jatkuvasti niin laajakais- taisten internetliittymien kuin 3G-palveluiden kilpailun parantamiseksi. Vuoden 2007 lopussa seitsemän kymmenestä ruotsalaisesta kotitaloudesta oli laajakaistayhteyden piirissä. Samana vuonna yhdeksän miljoonan asukkaan maassa oli 10 miljoonaa avattua kännykkäliittymää. Käytännössä PTS pyrkii helpottamaan uusien toimijoiden tuloa markkinoille ja puuttuu vääristyneisiin kilpailutilanteisiin tarvittaessa.

Esimerkiksi TeliaSonera - johtava laajakaistaverkon tarjoaja Ruotsissa - on monilla alueilla ainoa mahdollinen laajakaistaoperaattori. TeliaSoneran huomattavan markkinavoiman takia PTS päätti, että TeliaSoneran tulee tarjota laajakaistaverkkoaan myös muiden operaattorien

PTS

- perustettu 1992
- työllistää noin 260 henkilöä
- budjetti vuonna 2008 noin 57 miljoonaa euroa
- pääjohtaja **Marianne Treschow**

käyttöön. Uusien palveluntarjoajien ei ole kannattavaa rakentaa omia laitteistoja harvaanasutuille alueille, joten TeliaSoneran verkkoa hyödyntämällä kilpailutilannetta saadaan näillä alueilla huomattavasti parannettua.

Tietoturva on yksi PTS:n painopisteistä: virasto edistää eri tavoin viestintäinfrastruktuurin ja tietoverkkojen turvallisuutta ja toisaalta se myös valvoo, että palveluntarjoajat täyttävät turvallisuus-edellytykset. PTS:n sisällä toimii myös erillinen tietoturvakysikkö Sitic (Sveriges IT - incident centrum), jonka toiminta ja tavoitteet vastaavat Viestintäviraston CERT-FI-yksikköä.

Pohjoista yhteistyötä

Peter Ekstedt kertoo, että vuosittaisien pääjohtajatapaamisten lisäksi PTS kutsui vuonna 2008 koolle Pohjoismaiden viestintäviranomaiset keskustelemaan maiden harvaanasuttujen alueiden viestintäpalveluista.

- Suomelle, Norjalle ja Ruotsille ovat tyypillisiä laajat maakunnat, joiden esteettömien viestintäpalvelujen takaminen on haasteellista. Pohjoismaat ovat monissa asioissa hyvin samankaltaisia, ja meillä on useita yhteisiä intressejä, Ekstedt sanoo.

Hän kertoo, että esimerkiksi roaming- eli verkkovierailuasioissa Pohjois- ja Etelä-Euroopan välillä on havaittavissa näkemysero. Pohjoismaat ovat liputaneet edullisten roaming-hintojen puolesta, koska Pohjoismaista matkustetaan paljon lomalle Välimeren maihin. Etelän telealan toimijat puolestaan eivät haluaisi painaa hintoja alemmas, koska roaming-puhelut ovat niille merkittävä tulonlähde.

PTS ja Viestintävirasto ovat lisäksi tehneet kahdenvälisiä yhteistyötä. PTS vieraili muun muassa lokakuussa Jyväskylässä tutustumassa Viestintäviraston perillesaamattomien postilähetysten hoitamiseen.

Laajakaistamarkkinat muuttuvat

Laajakaistamarkkinoihin liittyvät asiat saavat aina Ruotsissa paljon huomiota. PTS järjesti keväällä taajuushuutokauden 2,6 gigahertsin taajuudesta eli niin sanotuista 4G-lisensseistä, joita voidaan käyttää esimerkiksi mobiilin laajakaistan palveluihin.

- Kilpailu operaattoreiden välillä oli kova, ja hinnat nousivat korkeiksi, mikä kiinnosti mediaa, Ekstedt kertoo.

Ekstedtin mukaan toinen paljon keskusteltu aihe on ollut TeliaSoneran toiminnallinen eriyttäminen, johon kesällä voimaantullut lakimuutos antoi PTS:lle mahdollisuuden.

- Olemme parhaillaan tekemässä uutta markkinaselvitystä, jonka valmistuttua vuonna 2009 voimme toivottavasti päättää, miten asiassa edetään.

Pankkipalveluja harvaanasutuilla alueilla tarjonneen valtiollisen Svensk Kassaservicen lakkauttaminen on myös ajankohtainen asia, koska PTS:n vastuulla on vaihtoehtoisten palveluiden kehittäminen ja tiedon jakaminen.

- Yksi tulevaisuuden painopisteistämme on mobiilioperaattoreiden terminointimaksujen saattaminen lähemmäs kiinteiden puhelinverkkojen terminointimaksuja. Uusien palveluntarjoajien on vaikea tehdä investointeja, kun ne joutuvat maksamaan korkeita terminointimaksuja muille operaattoreille. Ideaalia olisi, että tilanne korjaantuisi markkinoilla itseohjautuvasti. Tulevien vuosien aikana onkin kiinnostavaa seurata, minkälaiseen ratkaisuun Ruotsi asiassa päätyy, Peter Ekstedt sanoo. ✕

Peter Ekstedt työskentelee Post- och Telestyrelsensin strategia- ja viestintäosaston Senior Adviserina.

Ruotsissa viestintäalan sääntely on erillisten toimijoiden vastuulla

Radio och TV-verket, RTVV: Kansallinen viranomainen, joka myöntää tv- ja radiolupia, tuottaa tilastoja mediaympäristöstä sekä rekisteröi lähetystoimintaa harjoittavat satelliitti-, kaapeli-, webradio- ja webtelevisio-toimijat.

Konsumentverket: Vastaa Suomen Kuluttajavirasto.

Granskningsnämnden för radio och TV: Kansallinen viranomainen, joka valvoo radio- ja TV-lähetysten sisältöjä, muun muassa mainonnan kestoa ja sijoittelua sekä sponsorointia koskevien säännösten noudattamista.

Medierådet: Valtion alaisuudessa toimiva lautakunta, joka työskentelee lasten ja nuorten mediatarjonnan ja -kulutuksen parissa tavoitteenaan tuottaa tietoa ja edistää lapsille turvallista mediatarjontaa.

Radiotjänst: Julkisen palvelun viranomainen, jonka tehtävänä on hoitaa TV-maksun kerääminen ja hallinnointi.

.SE, Stiftelsen för Internetinfrastruktur:

Riippumaton julkisen palvelun organisaatio, joka rekisteröi ja hallinnoi se-verkkotunnusta. Se-verkkotunnuksen jakamista valvoo PTS.

Presstödsnämnden: Valtiollinen organisaatio, jonka tarkoituksena on turvata lehdistön monipuolisuus jakamalla valtion tukia paikallisille toissijaisille sanomalehdille.

Taltidningsnämnden: Valtiollinen organisaatio, jonka tarkoituksena on turvata muun muassa näkövammaisten mediatarjonta jakamalla valtion tukia vaihtoehtoisia julkaisumenetelmiä tarjoaville sanomalehdille.

Konsumenternas tele- och Internetbyrå, KTIB: Itsenäinen teleoperaattorien rahoittama organisaatio, joka tarjoaa kuluttajille opastusta tele- ja internetasioinnista. PTS oli mukana KTIB:n perustamisessa.

Uudesta tekniikasta apua OSOITEPULAAN

Internetin osoitteet uhkaavat loppua muutaman vuoden päästä. Teleyritysten kannattaa varautua IPv6-tekniikkaan hyvissä ajoin. Teksti: Klaus Nieminen

Internet on maailmanlaajuinen, yhteen liitettyjen tietoverkkojen muodostama kokonaisuus, jonka toiminta perustuu pakettivälitteiseen tiedonsiirtoon. Kaikki internetissä liikennöitävä tieto liikkuu IP-paketteina tietokoneelta toiselle. IP eli internetprotokolla on internetin toiminnan kannalta elintärkeä, sillä se huolehtii pakettien välityksestä IP-osoitteen avulla.

Jokaisella internetiin liitetyllä tietokoneella on IP-osoite, jonka avulla tiedot löytävät perille oikeaan osoitteeseen. IP-osoitteet esitetään neljällä

pistein erotetulla luvulla. Nimipalvelujärjestelmä muuttaa IP-osoitteet helpommin hahmotettaviksi tekstimuotoisiksi verkkotunnuksiksi, kuten www.ficora.fi. Viraston www.ficora.fi -verkkotunnusta vastaa osoite 87.239.125.200.

IPv6 (Internet Protocol version 6) on internetin perustana toimivan IP-protokollan (IPv4) seuraajaksi kehitetty tekniikka.

Tärkein syy IPv4:n seuraajan kehittämiseen on ollut IPv4-osoiteavaruuden liian pieni koko. IPv4:n kehitys aloitettiin jo 1970-luvulla, eikä silloin osattu

arvata, että 32-bittisen osoiteavaruuden tarjoamat hieman yli neljä miljardia osoitetta eivät tulevaisuudessa riittäisi.

Ongelmasta alettiin keskustella jo 1980-luvulla eli reilusti ennen internetin läpimurtoa. Alun perin osoitteita jaettiin ja reititettiin siten, että yrityksille jouduttiin antamaan selvästi liian suuria osoitelohkoja, mikä johti osoitteiden tehottomaan käyttöön.

Vuonna 1993 pikaratkaisuksi kehitettiin CIDR (Classless Inter-Domain Routing), jonka avulla osoitteita voitiin jakaa ja käyttää reitityksessä oikeaa tarvetta vastaavasti. Pian tämän jälkeen otettiin yleiseen käyttöön myös osoitteenmuunnos (NAT, Network Address Translation). Osoitemuunnoksella tarkoitetaan käytännössä sitä, että yksi julkinen IP-osoite jaetaan useamman eri käyttäjän kesken.

Näillä toimenpiteillä osoiteavaruus on saatu riittämään, mutta jaettavissa oleva osoiteavaruus on pian loppumassa. Marraskuussa 2008 osoitteiden ennustettu loppumisaika oli maaliskuussa 2012.

1970-luvulla ei osattu arvata, että 32-bittisen osoiteavaruuden tarjoamat hieman yli neljä miljardia osoitetta eivät tulevaisuudessa riittäisi.

87.239.125.200

Osoitteiden määrä moninkertaistuisi

Tärkein motiivi IPv6:n käyttöönotolle on sen 128-bittinen osoiteavaruus, mikä tarkoittaa hieman yli 340 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 osoitetta. Tällainen osoitteiden määrä merkitsee myös sitä, että IPv6:n aika-kaudella myös osoitemuunnoksista olisi mahdollista luopua.

Tämä on tärkeää, sillä osoite- ja porttimuunnokset ovat aiheuttaneet paljon ongelmia niin sovelluskehittäjille kuin käyttäjillekin. Ongelmien kiertäminen on useita eri ratkaisuja, mutta ne monimutkaistavat verkkoa ja sovel-

lustoteutuksia. Lisäksi niiden vaatima viestinlähetyksen kuluttaa mobiilipäätelaitteen akkua.

Osoitteiden loppumiseen varauduttava

Viestintäviraston helmikuussa 2008 suomalaisille teleyrityksille tekemä kysely kuvaa hyvin IPv6-tilannetta kehittyneissä maissa: vain yksi teleyritys ilmoitti tarjoavansa IPv6-yhteyksiä asiakkailleen. Kysyntää ei juuri ole, sillä IPv6:lla toteutettuja palveluja on vielä vähän ja nämäkin palvelut on käytettävissä myös IPv4:ssä. Toisaalta suomalaisilla operaatoreilla on riittävästi IPv4-osoitteita, eikä IPv6-käyttöönotolle ole suurempaa

kiirettä.

Teleyritysten on kuitenkin syytä ottaa huomioon IPv6 kaikissa hankkeissaan, sillä käyttäjille jaettavien laitteiden ja verkkoinfrastruktuurin käyttöikä voi helposti olla jopa 5-10 vuotta. Viestintävirasto onkin aloittamassa vuonna 2009 IPv6-ohjeistuksen laadinnan.

Osoitteiden loppumiseen valmistautetaan myös osoitteita hallinnoivissa rekistereissä. Uutena keskustelunaiheena on käyttämättömien osoitteiden hallittu kauppaaminen niitä tarvitseville. ✘

Lähteet:

www.ficora.fi

<http://ipv4.potaroo.net>

Viestintävirasto siirtynyt e-laskuaikaan

Teksti: Sari Salmela

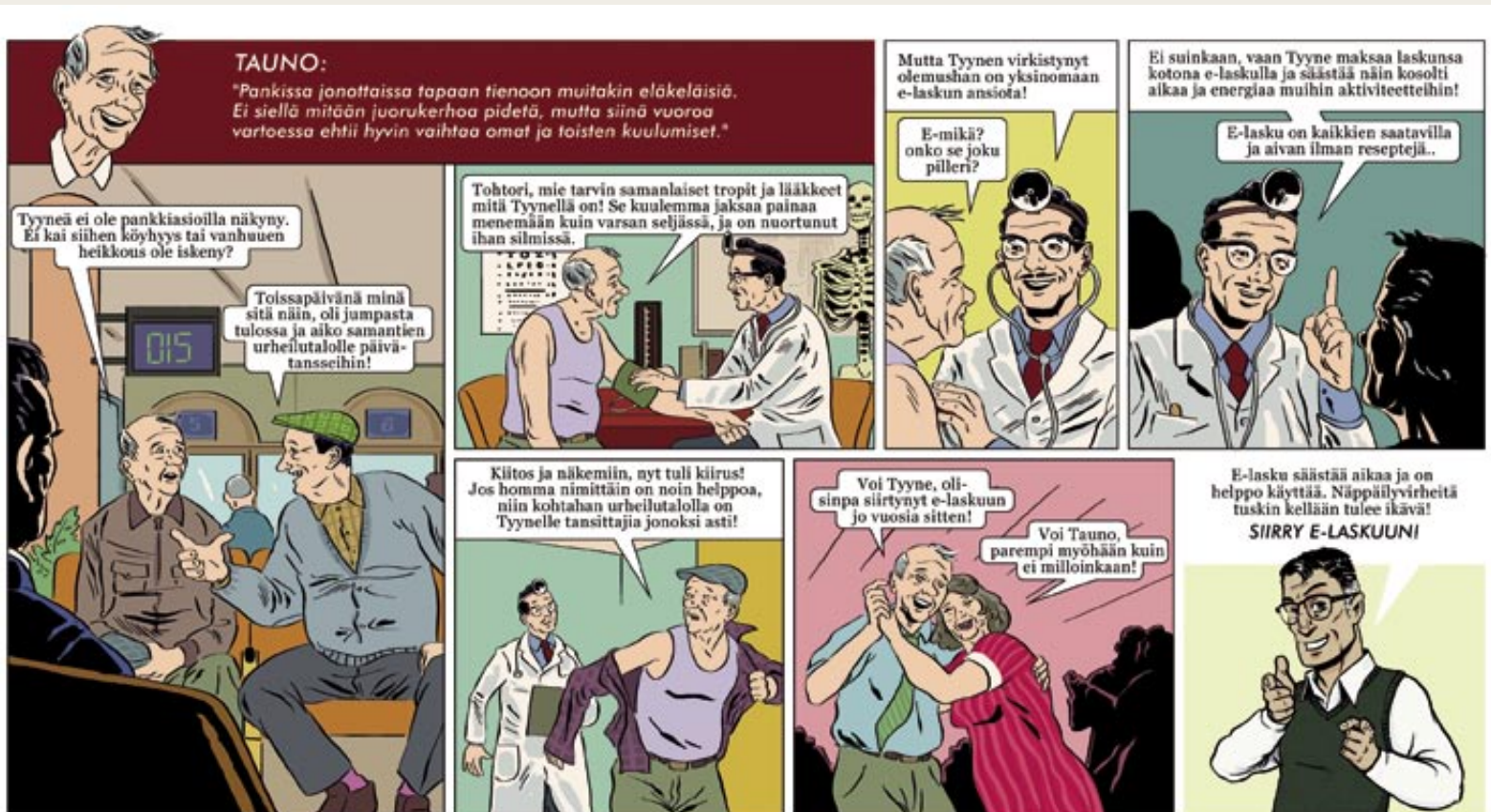
Viestintäviraston kuluttajille suunnatut maksut, kuten tv-maksut, taajuusmaksut sekä tutkinto- ja todistusmaksut voi maksaa myös e-laskuna. E-laskumahdollisuus otetaan käyttöön eri pankkien kanssa vaiheittain. Suurimpien pankkien asiakkaat voivat jo maksaa laskut e-las-

kuna. Pienemmissä pankeissa e-laskutus tulee mahdolliseksi kevään 2009 aikana. E-lasku on sähköinen lasku, jonka kuluttaja voi saada suoraan omaan verkkopankkiinsa.

Yritykset voivat maksaa tv-maksut ja radiotaajuusmaksut yrityksen verkkolaskuna. Verkkolaskun vastaanottoa varten

yrityksellä on oltava sopimus verkkolaskuoperaattorin kanssa verkkolaskujen vastaanotosta sekä taloushallinnon ohjelmisto, joka kykenee vastaanottamaan verkkolaskuja.

Opastusta e-laskujen käyttöön saa kampanjasivustolta www.e-lasku.info.

FK|Finanssialan Keskusliitto

www.e-lasku.info

LAAJAKAISTA YLEISPALVELUKSI

- TÄHTÄIMESSÄ SATA MEGAA

Viestintävirastoon on perustettu projektiryhmä viemään eteenpäin hallituksen kaksiosaista laajakaistasuunnitelmaa.

Teksti: Elina Ranta Kuvat: Kaapo Kamu ja SXC

Laajakaistayhteyksiä pusketaan nyt eteenpäin kahdessa vaiheessa: tavoitteena on saada yhden megabitin laajakaistayhteys yleispalvelun piiriin maanlaajuisesti vuoden 2010 loppuun mennessä. Toisen vaiheen pääte- etappi olisi vuosi 2015, jolloin lähes koko kansalla olisi saatavilla sadan megabitin laajakaistayhteys.

- Kun hallitus on päättänyt laajakaistatoimintasuunnitel- masta ja sen rahoituksesta, kaikki tarvittavat lain- säädäntöesitykset valmistellaan ministeriössä ripeällä aikataululla siten, että lait voivat tulla voimaan hyvissä ajoin ensi vuoden aikana, sanoo viestintäneuvos **Juhapek- ka Ristola** liikenne- ja viestintäministeriöstä.

Suunnitelma perustuu liikenne- ja viestintäministeriön kansliapäällikön **Harri Pursiaisen** laajakaistaselvitykseen. Luonnos hallituksen esitykseksi oli loppuvuonna lausun- tokierroksella, minkä jälkeen hallituksen esitys etenee eduskuntaan. Toisen vaiheen rahoitus- ja hallintomalliin liittyvä ehdotus hyväksyttiin talouspoliittisessa ministe- rivaliokunnassa marraskuun lopulla. Valtioneuvoston on määrä hyväksyä laajakaistatoimintasuunnitelmaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös joulukuussa.

- Perustason laajakaistaan liittyvä työ on tulossa Vies- tintävirastolle jo ensi vuonna. Työhön sisältyvät tarvittavat selvitykset markkinatilanteesta ja nimeämiset yleispal- veluuyrityksistä. Uusi viestintämarkkinalaki tulee voimaan aikanaan ensi vuonna, mutta käytännön työt voidaan joka tapauksessa aloittaa jo nyt, Viestintäviraston laajakais- taryhmää vetävä markkinaselvitysryhmän päällikkö **Petri Makkonen** kertoo.

Projektiryhmän haastavimpia tehtäviä heti alkuvaihees- sa on yksimegaisen laajakaistan tekninen määrittelytyö, sillä tekniset toiminnallisuudet poikkeavat toisistaan erityyppisissä verkoissa.

Viestintäviraston laajakaistaryhmää vetävän Petri Makkosen mukaan nyt rakennetaan teknisiä valmiuksia, ettei suurempia siirtonopeuksia vaativien palvelujen käyttö jäisi kiinni ainakaan saatavuudesta.

- Projektiryhmän on selvitettävä, miten käytännössä määritellään yhden megan laajakaista ja millä edellytyksillä tämä kaista pystytään missäkin verkossa toteuttamaan ja palvelutaso mittaamaan. Itse yleispalvelulaajakaista on tekniikan osalta neutraali, eli sen voi toteuttaa langalla tai langattomasti - kunhan toteutustavat täyttävät yleispalvelulaajakaistaliittymälle määriteltävät kriteerit.

Viestintävirasto on omassa lausunnossaan esittänyt, että virastolla olisi toimivaltuudet antaa tarkemmat tekniset määräykset ja määritelmät sekä ohjeistaa operaattoreita yksityiskohtaisemmista kriteereistä.

Laajakaistasuunnitelmalla laaja kannatus

Viestintäviraston Makkosen mukaan yleinen näkemys on ollut sellainen, että laajakaistahanke on yhteiskunnallisena tavoitteena tärkeä ja tavoittelemisen arvoinen. Samanlaista palautetta saatiin Makkosen mukaan myös viestintämarkkinoiden toimijoilta syksyllä, kun ministeriö esitteli suunnitelman kuulemistilaisuudessaan.

- Tietoyhteiskunnan sähköisten palvelujen tasapuolinen käyttömahdollisuus on ilman muuta tärkeää. Perustason laajakaista on helposti nähtävissä jo tällä hetkellä sen tyyppisenä peruspalveluna, että ilman sitä osa sähköisistä palveluista voi jäädä käyttämättä. Tämänhetkinen yleispalveluvelvoitehan kattaa vain modeemitason, joka on jäänyt hitaaksi.

Tällä hetkellä on vaikea tietää, kuinka suurta osaa haja-asutusalueiden asukkaista laajakaistahanke koskettaa. Tilanne elää; langattomat verkot ja myös valokuituverkot laajenevat koko ajan. Viestintäviraston on valmistelutyön alkaessa käytävä läpi koko maan tilanne ja katsottava, millaista palvelutarjontaa milläkin alueella on.

- Vaikka laajakaistaverkot saadaan kattaviksi, jää jäljelle edelleen väestönosa, joka katsoo, että heillä ei ole tarvetta tai kykyä käyttää sähköisiä palveluja. Pullonkaula ei välttämättä aina ole yhteyden saatavuudessa tai hinnassa.

Varsinkin satamegaisessa kuituyhteydessä on Makkosen mukaan vielä paljon

Tämänhetkinen yleispalveluvelvoite kattaa vain modeemitason, joka on jäänyt hitaaksi.

selvitettäviä asioita, jotka liittyvät myös loppuasiakkaiden kysyntään.

- Tietoliikennealalla kuusikin vuotta on pitkä aikaperspektiivi ennustaa kysynnän tai palvelujen kehittymistä. Mutta nyt pyritäänkin rakentamaan teknisiä valmiuksia, ettei uusia suurempia siirtonopeuksia vaativien palvelujen käyttö jäisi kiinni ainakaan saatavuudesta.

Yleispalveluuritykset nimettävä

Laajakaistahanikkeella on varsin tiukka aikataulu. Yleispalvelutavoitteeseen sisältyvä pohjatyö eli markkina-analyysit ja yleispalveluurityksiä koskevat päätökset on saatava valmiiksi 2009 loppuun mennessä. Työn yksityiskohtia on vielä avoinna, mutta pääkohdittain prosessi lienee samankaltainen kuin puhelinpalvelujen yleispalvelu-uudistuksessa noin vuosi sitten.

- Yrityksiltä kerättiin tuolloin tietoja esimerkiksi palvelutarjonnasta, verkkojen kattavuudesta ja laatutekijöistä. Jos nähtiin, että kilpailevaa, kattavaa tarjontaa on riittävästi, yleispalveluurityksen nimeäminen ei ollut tarpeen. Jos kilpailevaa tarjontaa ei ollut riittävästi,

tehtiin toinen analyysikierrös ja nimettiin soveltuvin teleyritys yleispalveluuritykseksi.

Haastava työkenttä on myös satamegaisessa runkoverkossa. Siinäkin aikataulu on tiivis, vaikka maali on vasta 2015. Jo ensi vuonna tarkoituksena on, että maakuntien liitot tekisivät kysyntätarjonta-kartoituksen alueellaan. Maakuntien selvitykset pitäisi saada valmiiksi jo syksyksi. Selvitys on erittäin laaja, sillä siinä pitää ottaa huomioon monia tekijöitä muuttoliikkeestä yhteyksien tarjonnan ennakointiin.

Selvitystyö on vaativaa myös maakuntien resurssitilanteen takia. Viestintäviraston on tästä syystä tuettava maakuntien liittoja selvitysten tekemisessä. Käytännössä tämä tarkoittaa ohjeistusta, koulutusta ja neuvontaa. Myös kartoituksilta vaadittavan sisällön tarkka määrittely etukäteen on tärkeää, jotta eri maakuntien selvitykset ovat riittävän kattavia ja määrämutoisia niiden vertailemiseksi.

- Viestintäviraston on lisäksi pidettävä huoli, että tukea menee todella vain sinne, minne verkkoa ei markkinaehtoisesti rakennettaisi, jotta kilpailu ei vääristy. ✘

Standardit tehostavat toimintaa

Teksti: Risto Väinämö

Sähköisen viestinnän standardoinnissa keskitytään tulevaisuudessa erityisesti turvallisuuteen, optisiin siirto- ja liityntäverkkoihin sekä IP-tekniikkaan perustuviin laajakaistaisiin verkkoihin ja niissä tarjottaviin uusiin palveluihin. Näin linjasi kansainvälisen standardointiorganisaation yleiskokous lokakuussa. Erityistä huomiota kiinnitetään myös ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä vammaisten ja ikäihmisten tarpeisiin.

Sähköisen viestinnän standardointi tähtää siihen, että viestintäverkot, päätelaitteet ja viestintäpalvelut ovat keskenään yhteentoimivia ja -sopivia. Kansainvälisen televiestintäliiton ITUn standardointisektori (ITU-T) laatii suosituksia, joilla on käytännössä maailmanlaajusten standardien asema. Suomessa telestandardointia koordinoi Viestintävirasto.

World Telecommunication Standardization Assembly (WTSA) on standardointisektorin ylin päättävä elin, joka kokoontuu neljän vuoden välein. Yleiskokouksessa päätetään seuraavan nelivuotiskauden toimintalinjoista. Tuorein WTSA järjestettiin Etelä-Afrikassa lokakuussa.

Kehitysmaiden standardointitoiminnan kehittäminen oli yksi kokouksen teemoista. Konkreettiset toimenpiteet riippuvat kuitenkin käytettävissä olevista taloudellisista resursseista, joista ITUn neuvosto tekee myöhemmin päätökset.

Eurooppalaiset ja amerikkalaiset teleyritykset ovat perinteisesti hallinneet ITUn standardointitoimintaa, mutta jo muutaman vuoden ajan etenkin kiinalaiset, korealaiset ja venäläiset organisaatiot ovat voimakkaasti panostaneet ITU-T:n työhön. Nyt tämä muutos heijastui myös WTSA:n ratkaisuihin puheenjohtajavalinnoissa sekä työryhmärakenteen ja työohjelman uusimisessa.

Standardointityö tiivistyy

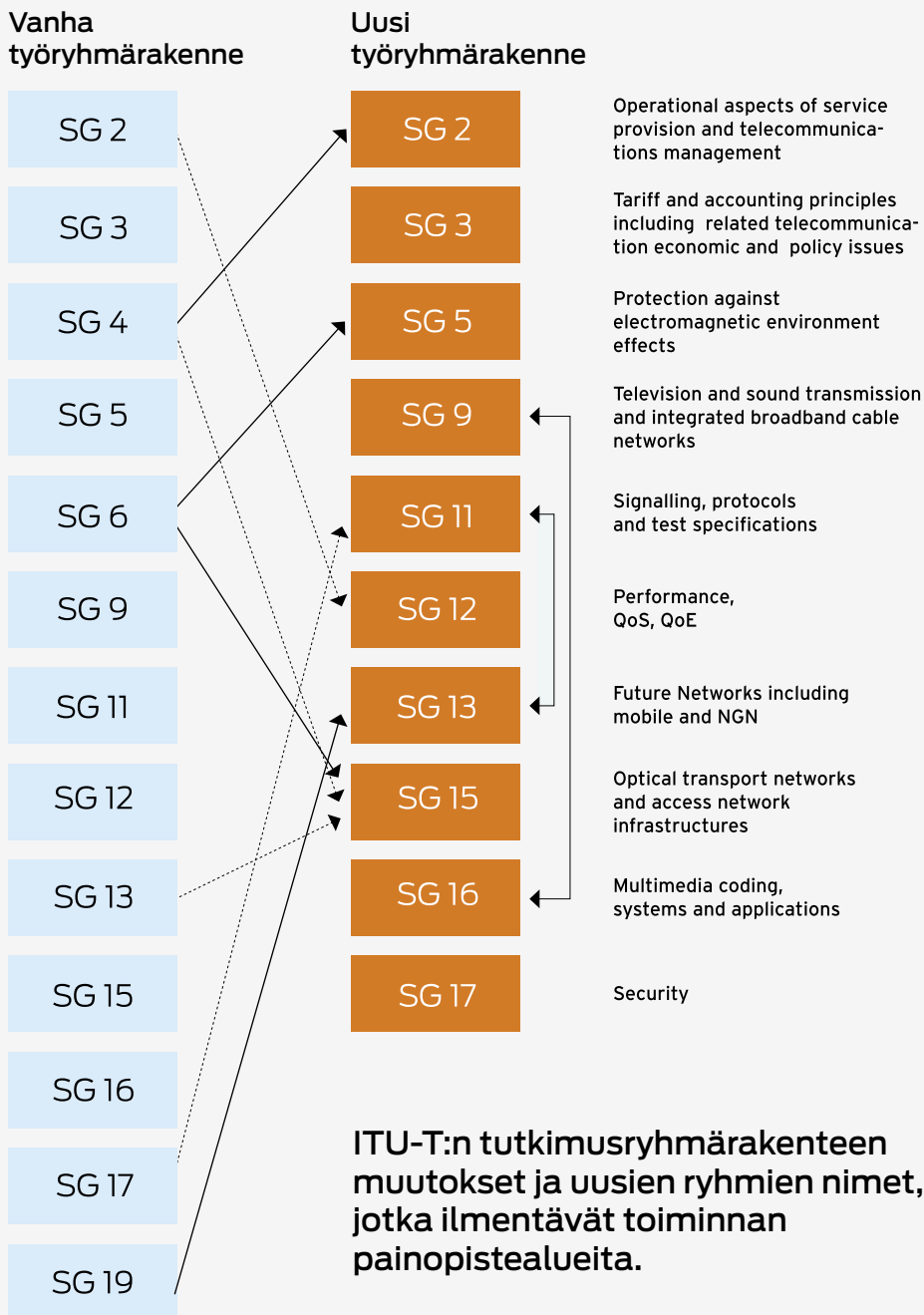
Työryhmärakennetta tiivistettiin siten, että tutkimusryhmien määrä laskee tulevalla kaudella kolmestatoista kymmeneen.

Verkonhallintaa, kuituoptisia tilaajajohtoja, sähköisiä tilaajajohtoja ja tulevaisuuden matkaviestinverkkoja käsittelevät tutkimusryhmät lopetettiin ja työt siirrettiin toisiin ryhmiin.

Useat Euroopan teollisuuden ja hallinnon organisaatioista ajoivat myös ryhmien SG 11 ja 13 sekä SG 9 ja 16 yhdistämistä. Ryhmät pidettiin erillisinä kuitenkin siten, että ryhmien kokoukset järjestetään samaan aikaan (niin sanottu collocation).

Tärkeitä työaiheita tulevalla kaudella ovat muun muassa turvallisuus (SG 17), optiset siirto- ja liityntäverkot (SG 15) ja IP-tekniikkaan perustuvat laajakaistaiset verkot ja niissä tarjottavat uudet palvelut (SG 13 ja SG 16). Erityistä huomiota kiinnitetään lisäksi ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sekä vammaisten ja ikäihmisten tarpeisiin.

Ongelmalliseksi kokouksessa osoittautui kompromissin löytäminen ITUn testaustoimintaa koskevassa aloitteessa sekä kansainvälistä veloitusta käsittelevän suosituksen hyväksynnässä, joka lopulta päättyi usean maan jättämään varaumaan. ✘

Valtion elokuvatarkastamo mediakasvattajana

Mediakasvatus on päivän sana, syystäkin. Mediamaailma on muuttunut ja muuttuu valtavaa vauhtia. Sekä viranomaisten että median kuluttajien, lasten, nuorten ja aikuisten, on opetettava sen toimintatavat, perehdyttävä sen sisältöihin ja oltava valmiita sen jatkuviin muutoksiin. Mediakasvatuksen tavoitteena on median toimintatavat ymmärtävä, kriittinen kuluttaja.

Mediakasvatus tehtävää on sovittu myös Valtion elokuvatarkastamolle. Kulttuuriministeri **Stefan Wallin** ehdotti lokakuun alussa mediakasvatusta lisättäväksi tarkastamon tehtäviin. Mallina olisi Ruotsin medianeuvosto. Opetusministeriö on pitänyt ajatusta elokuvatarkastamon mediakasvatusroolista yllä jo useita vuosia. Itse asiassa huomattavasti laajakantoisempia hahmotelmia on ollut esillä.

Wallinin ja opetusministeriön ehdotukset ovat ehtineet herättää vastustustakin. On ihmetelty, mitä sensuuriviranomainen tekee mediakasvatuskentällä. Sensuuriviranomaisen ei varmasti pitäisikään leikkiä mediakasvattajaa, mutta nykyinen Valtion elokuvatarkastamo ei enää ole sensuuriviranomainen. Aikuissensuuri ja oikeastaan kaikki kuvaohjelmiin kohdistuva sensuuri lopetettiin Suomesta 1.1.2001, jolloin nykyinen laki kuvaohjelmien tarkastamisesta tuli voimaan. Elokuvatarkastamo ei

voi enää kieltää kuvaohjelmia eli poistaa niitä markkinoilta, sen tehtävä on lastensuojelu. Elokuvatarkastamo asettaa ikärajoja alaikäisille tarkoitetuille kuvaohjelmille.

Elokuvatarkastamo ei ole voinut jäädä odottelemaan, muuttuuko lainsäädäntö joskus niin, että mediakasvatus tehtävä lisättäisiin tarkastamon tehtäviin. Se on harjoittanut mediakasvatusta koko 2000-luvun. Toiminta on ollut pienimuotoista, koska erillisiä resursseja siihen ei ole osoitettu. Sekä omat hankkeet että mahdollisimman laaja yhteistyö muiden mediakasvatuskentällä toimivien kesken on kuitenkin nähty välttämättömäksi. Pelkät rajoittavat keinot eivät enää riitä, eivät tarkastusviranomaisellekaan. Sekä lapsia että aikuisia on myös elokuvatarkastamon toimesta autettava kohtaamaan audiovisuaalisen mediamaailman haasteet. Tässä työssä hyviä keinoja ovat sekä tekemällä oppiminen, tarjonnan analysoiminen että (itse)suojelun opetteleminen.

Esimerkki elokuvatarkastamon mediakasvatusellisista hankkeista on vuonna 2005 julkaistu, tarkastaja ja luokanopettaja **Minna Mäkelä-Rönholm**in laatima tuntisuunnitelmaopas alakouluille ”Elokuvien taikaa koulussa”. Opetushallitus jatkoi sen kaikkien koulujen käyttöön. Julkaisua ollaan nyt päivittämässä, ja se on tilittavissa elokuvatarkastamosta vuoden 2009 alussa. Lisäksi elokuvatarkastajat ovat vierail-

leet vanhempainilloissa ja seminaareissa, ja kirjastoihin, elokuvateattereihin ja videovuokraamoihin on jaettu ikärajoista ja niiden perusteista kertovia esitteitä.

Valtion elokuvatarkastamon rooliksi on ajateltu muutakin kuin kuvaohjelmiin ja erityisesti ikärajoihin liittyvää valistusta. Mediakasvatus on Suomessa paljolti eri toimijoiden yksittäisiä hankkeita. Koulua lukuun ottamatta toiminta ei ole suunnitelmallista eikä pysyvää. Jo pitkään on toivotu mediakasvatuksen valtiollista vastuutahoa, jonkinlaista koordinaatio- ja suunnittelukeskusta. Se toimisi läheisessä yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Voisiko elokuvatarkastamo olla tällainen vastuutaho, siitä tultaneen käymään lähi-tulevaisuudessa keskustelua. Mihin ratkaisuun päädytäänkin, yhteistyötä ja koordinaatiota mediakasvatuksessa tarvitaan, sillä haasteet ovat liioittelematta monumentaaliset.

On ihmetelty, mitä sensuuriviranomainen tekee mediakasvatuskentällä.

Ditt liv angår inte andra

Kampanjen Älä kailota (Hojta inte) förnyas i januari. Kampanjen talar för god sed att ta hänsyn till andra människor när man använder sin mobiltelefon.

Kampanjannonser kan ses i allmänna transportmedel och på hållplatser, dvs. på platser där de på ett naturligt sätt passar in. På webbplatsen Äläkailota.fi publiceras ett nytt spel som syftar till att bekanta människorna med mobiletiketten genom att fästa uppmärksamhet vid bussresenärernas störande prat.

Enligt förfrågningarna tycker användarna av kollektivtrafik att det stör allra mest när man talar för högt i telefonen och när man har för höga ring- eller knapps signaler. Också långa samtal om någons personliga hälsa, mänskliga relationer eller konfidentiella arbetsfrågor upplevs störande. Det är också irriterande om man använder grovt språk. Korta samtal för ärendeskötsel stör däremot inte.

En fiffig mobilanvändare sköter alltså sina telefonsamtal i allmänna transportmedel eller på andra allmänna platser på ett diskret sätt. Det är bäst att inte alls tala om affärshemligheter eller andra konfidentiella ärenden på offentliga platser. På tågen kan man utnyttja telefonhytter där man kan prata i lugn och ro utan att störa andra.

Man behöver inte ens alltid vara anträffbar. Telefonen kan sättas i ljudlöst läge eller stängas av om man är på ett ställe där det inte är önskvärt att tala. Många saker kan skötas med ett textmeddelande.

Skydda dig mot hot

Informationssäkerhetsdagen syftar till att höja medborgarnas kunskapsnivå om internetns möjligheter och hot samt informera om hur man kan skydda sig mot och undvika dessa hot. Följande Informationssäkerhetsdag arrangeras den 10 februari 2009.

Verkställande direktör **Juha Mustonen** från Napapiirin Kuljetus Oy i Rovaniemi tycker att informationssäkerhetsfrågor är ytterst viktiga redan när man planerar att inleda företagsverksamhet. Företaget har ett ISO-certifierat informationssäkerhetssystem där exempelvis ansvarsområdena har gått igenom på detaljnivå.

- Människornas agerande utgör fortfarande de största säkerhetsriskerna i företagen, säger Mustonen.

Napapiirin Kuljetus Oy vet att försäkringarna inte hjälper mycket, om tekniken brister och företagets verksamhet stannar för en lång tid. Därför tar man säkerhetskopior på alla viktiga filer. Med tanke på elavbrott har företaget skaffat ups-enheter för att säkerställa kritiska funktioner.

- Företaget ser till att datorernas brandväggar och viruskydd är uppdaterade, och att fjärranslutning till servern sker skilt längs en skyddad linje.

Medarbetarna har i e-posten ett antivirusprogram samt ett speciellt program som analyserar och känner igen eventuella skadliga bilagor.

- Alla datorers lösenord byts automatiskt med vissa intervaller. Man får inte installera egna eller från nätet nerladdade program därför att de kan innehålla skadligt material, säger Mustonen om företagets praxis.

Bredband som en samhällsomfattande tjänst – hundra megabit som mål

Bredbandsförbindelserna drivs nu framåt i två faser: avsikten är att höja den bredbandshastighet som ingår i de samhällsomfattande tjänsterna till en megabit per sekund överallt i landet före utgången av 2010. Slutmålet för den andra fasen år 2015 är att så gott som alla finländare har tillgång till bredbandsförbindelser som klarar hundra megabit.

- Det grundläggande arbetet i bredbandsfrågorna är att utreda marknadsläget och utse företag till operatörer för samhällsomfattande tjänster, berättar chef för enheten för marknadsanalys **Petri Makkonen** som också leder Kommunikationsverkets bredbandsgrupp.

I synnerhet en fiberförbindelse på hundra megabit kräver ännu en hel del undersökningar som hänför sig till efterfrågan från slutkunder.

- Sex år är en lång tid inom telekommunikation om man vill förutspå hur efterfrågan eller tjänsterna kommer att utvecklas. Men nu försöker vi bygga tekniska färdigheter så att användningen av tjänster som kräver större överföringshastigheter inte ska bero på tillgången.

Enligt planen ska Kommunikationsverket tillsammans med landskapsförbunden och kommunerna bedöma behovet av att utveckla efterfrågan på snabba förbindelser och det allmänna telenätverket i landskapen. Om målen inte nås med kommersiella åtgärder kan projekten få företagsstöd.

- Kommunikationsverket ska se till att stödet enbart ges åt de håll där nätet inte byggs på marknadsvillkor. Stödet får inte snedvrída konkurrensen.

En fiffig mobilanvändare sköter sina telefonsamtal på allmänna platser på ett diskret sätt.

Broadband as part of universal service

Broadband connections are followed through in two phases: the objective is to include 1 Mbit broadband connection as part of the universal service all over Finland by 2010. The final destination of the second phase would be the year 2015 when nearly every Finn would have access to a 100 Mbit broadband connection.

"The work related to the basic broadband connection includes the requisite analyses of the market situation and designations as a company with universal service," says Head of Market Analyses **Petri Makkonen** who leads FICORA's broadband group.

Many a question related to end-customer demand of 100 Mbit fibre-optic connections, in particular, needs to be answered.

"In the ICT sector, six years is a long time to predict the development of demand and services. But now, the aim is to increase technological readiness so that the use of services requiring new, higher transmission speeds would not be hindered by availability."

The plan is that FICORA must assess, together with the Finnish regional councils and municipalities, the development needs of the demand for fast connections and the public telecommunications network. If the objectives are not achieved by way of commercial actions, the projects may be entitled to state subsidy for enterprises.

"FICORA must ensure that the subsidy goes where the network could not be built on market conditions, so that competition is not distorted."

Protect and be protected

The objective of the Safer Internet Day is to improve citizens' awareness of the opportunities and threats of the internet, as well as to tell them how to protect against these threats. The next Safer Internet Day will be arranged on 10 February 2009.

VD **Juha Mustonen** of Napapiirin Kuljetus OY from Rovaniemi regards information security issues as very important already at the stage when business plans are put together. The company has an ISO certified information security system where e.g. responsibility areas have been dealt with in detail.

"Human actions still pose the greatest information security threat to companies," says Mustonen.

Napapiirin Kuljetus Oy has acknowledged that if business comes to a halt due to technological failure, insurance is a cold comfort. Therefore, it is important to make back-ups of important files. In case of power failures, ups devices have been acquired to the company in order to ensure the maintenance of critical functions.

"The company sees to that firewalls and anti-virus software are up-to-date and that remote connection to the server is established over an encrypted line."

In addition to anti-virus software, the employees of Napapiirin Kuljetus Oy have special software in their e-mail system, which analyses and recognizes eventual malicious attachment files.

"The passwords of all computers change automatically in the company after a certain period of time. It is not allowed to download software from the web and install them on the work computer, because they may bring along malicious material," Mustonen summarizes the information security practices of the company.

Keep your phone conversations private

The 'Älä kailota' campaign, which aims at thoughtful use of the mobile phone, will be relaunched in January. The campaign will be visible in January with ads placed inside public transport vehicles and bus stops, in other words where their natural place is. The website 'äläkailota.fi' will introduce a game, whose purpose is to make the mobile phone etiquette known by encouraging passengers to pay attention to those who talk too loudly on their mobile phones on the bus and disturb other people.

According to surveys carried out, public transport passengers are chiefly disturbed by loud phone conversations and too loud ringtones and keypad tones. Also, long conversations about private health details or personal relationships or confidential work-related matters are regarded as disturbing. Also, the use of

coarse language is annoying. Instead, short phone calls made in order to run errands are not disturbing.

A considerate mobile phone user ensures that her or his phone calls in the public transport vehicles or other public places do not disturb other people. It is best to keep business secrets or other confidential matters to oneself and avoid speaking about them in public places. In trains, there are telephone booths where you can speak in quiet without disturbing other people.

It is not necessary to always be reachable. You may mute or turn off your phone if you are somewhere where it is not desirable to talk on our mobile phone. Don't forget that a text message can often replace a phone call.

* TOIVOTAMME LUKIJOILLEMME

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

* VI ÖNSKAR VÅRA LÄSARE GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR

* SEASON'S GREETINGS AND BEST WISHES FOR THE NEW YEAR